

Beck Zoltán – Cserti Csapó
Tibor (szerk.):

„Fontos Pont a Hegyhát
ifjúsági életében!”

Gypsy Studies – Cigány
Tanulmányok 27.

Projektkötet

Pécsi Tudományegyetem

BTK NTI Romológia

és Nevelésszociológia

Tanszék – Sásd Város

Önkormányzata, 2012,

Pécs

Amire nagy szükségünk van...

A Gypsy Studies – Cigány Tanulmányok sorozata újabb színvonalas, immáron a 27. kiadvánnyal bővült. A téma – mint eddig minden esetben – szorosan kapcsolódik a cigánysághoz. Azoknak a figyelmébe ajánljuk a könyvet, akik közelebbről is szeretnének megismerkedni egy innovatív elemeket tartalmazó, konstruktív programsorozattal, illetve egy sikeres pályázati anyag, példaértékű gyakorlati megvalósításával.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) országos pályázatot írt ki a leghátrányosabb kistérségek részére, a TÁMOP 5.1.1-es konstrukció keretein belül. Ugyanazon területről két meghatározó pályázat érkezett, az egyik Alsómocsoládról, a másik pedig Sásdról. A két projekttervezet céljaiban nagy hasonlóságot mutatott egymással. Alsómocsoládon egy mikrotérségi felnőtt segítőkiből álló központot, Sásd városában pedig egy ifjúsági infocentrumot (infopont) szerettek volna létrehozni. Az NFÜ álláspontja szerint, a tartalmi és a tevékenységi körökben tapasztalható átfedések miatt, a két pályázat külön-külön nem volt támogatható, így együttműködésen alapuló közös program kidolgozására kötelezték a két települést.

Az összefogásnak köszönhetően sikerült megnyerni a 2010 márciusában útjára indított program-sorozathoz és a hozzá kapcsolódó projektekhez szükséges forrást. A „Fontos Pont”-nak három alappillére van. Az egyik, a felnőtt segítők hálózata. A segítők feladata, hogy megszervezzék az ifjúsági munkát, és keressék fel, szervezzék be a hátrányos helyzetű gyerekeket a különböző programokba. A másik alappillér a kistérségi információs (köz)pont a klubhelyiséggel, a harmadik pedig, a heti rendszerességgel megvalósuló kompetenciafejlesztő programok összessége Sásdon az infopontban, illetve a havonta megtartott programok a kistérség különböző településein.

A projektkötet ezt a pályázati programot mutatja be a PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék

gondozásában. A szerkesztést az intézet munkatársai, Dr. Beck Zoltán és Dr. Cserti Csapó Tibor végezték, a tartalmi elemek felvétele, összegyűjtése, valamint az interjúk elkészítése pedig a Romológia Tanszék hallgatóinak munkája volt. A szerkesztői előszó egyfajta erkölcsi útmutatóként funkcionál, majd következik a programterv tartalmi elemeinek bemutatása és a résztvevő szervezetek, személyek rövid ismertetése egy *Programtábla* segítségével.

A kötet három alapvető szerkezeti egységre tagolódik. Az első egység – az előszót nem számítva –, a romológia és romológiatanár szakos hallgatók interjút tartalmazza, melyeket a pályázatban együttműködő személyekkel, illetve szervezetekkel készítettek. Itt az általuk felvett és lejegyzett beszélgetéseket olvashatjuk stilizált formában. A második részegység azokat a tananyagokat öleli fel, melyeket a PTE BTK Romológia és Nevelésszociológia Tanszék oktatói készítettek, és adtak elő hallgatóik közreműködésével egy erre a projektre rendezett előadássorozatban. A harmadik részben pedig megtalálható az egész program-sorozat (fekete-fehér) képes prezentációja, melynek segítségével ízelítőt kap az olvasó a projekt kétéves periódusának hangulatából.

Az *Interjúk* sorát Kisvári Zsuzsanna pályázatfelelőssel, a Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás közoktatási és ifjúsági referensével, valamint Mihályi Péter Infopont vezetővel készített beszélgetés nyitja. Az olvasó betekintést nyerhet a programok megvalósításának, az együttműködésnek a részleteibe, illetve megismerkedhet az esetenként felmerülő nehézségekkel, akadályokkal, problémákkal, azok megoldásaival, de bizonyítást nyer mindemellett, hogy miért is érdemes végigcsinálni egy olyan projektet, ami hátrányos helyzetű gyerekekről, fiatalokról szól.

Székely Szilárd, Sásd város polgármestere bemutatja a pályázat intézményes kereteit, személy-, illetve eszközigényét és ideológiai hátterét. Rávilágít arra, hogy csak összefogással, kitartó munkával érhetőek el azok az eredmények, amelyeket ők sikeresen teljesítettek. Hangsúlyozza, hogy bár Sásd-központú volt a projekt, mégis fontos, hogy az egész kistérség érezze a pályázat hatását.

Kovács Renáta és Rumbus Tamás, a Hegyháti Alapellátási Központ és a Faodú Egyesület munkatársai a megvalósított drogprevenciós, személyiségfejlesztő, érzelmi- és szexuális bántalmazást érintő programjaikról mesélnek az interjúbán. A használt módszerek felsorolása támpontot nyújthat a hasonló témával foglalkozóknak.

Ezután egy szervezet, a „Tett-hely” fantázianévvel ellátott, Baranya Ifjúságáért Non-profit Kft. mutatkozik be, és írja le azokat a programban nyújtott módszertani, marketing, valamint a fiatalok aktiválásához szükséges motivációs mintákat, amelyek a projekt háttérmunkáját nagyban megkönnyítették. A Sásdi Római Katolikus Plébánia plébánosa, Rosner Zsolt, a 10-14 éves gyerekeket fogadó délutáni napközi és az ehhez kapcsolódó napközis tábor tapasztalatait osztja meg az olvasóval. Az egyház támogatása és nyitottsága példaértékűnek mondható a közösségben. Bemutatkozik a Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálata is. A több éve sikeresen működő alsómocsoládi munkacsoport tevékenységére építve létrehozták a Sásdi Kistérségi Roadshow-t, mely kilenc helyszínen kezdeményezte a Sásdi Kistérségi Kerekasztal létrejöttét, majd a közös egyeztetések után elindulhatott a rendszer próba-

működése. A Zöld-Híd Alapítvány hat alkalmat felölelő globális nevelési tréningorozatot dolgozott ki, alkalmanként 4x45 perces időkeretben. Az elért eredmény önmagáért beszél: „A foglalkozássorozat során elértük a kitűzött célt, a résztvevők érzékenyebbé váltak a globális társadalmi és környezeti problémák iránt.”

Rendhagyó énekórákon is részt vehettek a fiatalok napjaink elismert zenekarainak, előadóinak társaságában. Beck Zoltán (30 Y) és Kisvári Zsuzsanna meghívására nem mondott nemet a Kispál és a Borz, a Quimby, a Heaven Street Seven, a The Trousers és a 30 Y sem. A káros szenvedélyekről és a függőségről – drog, alkohol, szex stb. – tartottak foglalkozássorozatot a Leo Amici 2002 Alapítvány komlói rehabilitációs intézetének munkatársai és a kezelés alatt álló bentlakók. Fontos, hogy olyan emberek meséljenek a tapasztalataikról, akik már átélték ezeket az élethelyzeteket, ezzel is inspirálva másokat arra, hogy elkerüljék az élet hasonló csapdáit. A Pécsen már hagyományokkal rendelkező, a kisebbségek megismerését és elfogadását elősegítő toleranciaklubot hívott életre a Pécsi Esélyek Háza. A klubfoglalkozások Koska Éva és Gruidl Zsuzsanna vezetésével, valamint több külső szervezet segítségével valósultak meg az esélyegyenlőség, az elfogadás jegyében.

Az együttműködés keretein belül a PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék külön szemináriumot szervezett a kétéves projekt időtartamára. Az egyetem neves tanárai mellett a hallgatók is kivették a részüket a romológiai ismeretek átadásából. Az előadók igyekeztek ezeket a komoly témákat a fiatalok nyelvére lefordítani, ezzel is elősegítve megértésüket. Játékos formában, az ő élethelyzetük aspektusából közelítve közvetítették az információkat a célcsoportnak. Erről ad képet a második fejezet. Dr. Orsós Anna a beások írásának és helyesírásának történetébe kalauzolja el az olvasót. A beás nyelv kialakulásának és nyelvjárásainak áttekintése után a szerző áttér az írásbeliségre, illetve annak kialakulási hátterére, strukturális felépítésére. Megmutatja a népcsoport által használt beás ábécé és a magyar ábécé eltéréseit, valamint elmélyül a nyelvtan szerkezeti felépítésében is. A grammatika után gondolatokat fogalmaz meg a szabályok alkalmazhatósága mellett a nyelv időszerűségére és a modernizálására vonatkozóan. Végül egy kiadványajánlóval zárul a fejezet első tanulmánya. Lakatos Szilvia és tanítványai az oláh és beás cigány közösségek szokásaival, hagyományaival foglalkoznak. Írásuk összefoglaló jelleggel nyújt betekintést a gyerekneveléssel (várandósság, keresztelő, gyereknevelés), a házassal (szökés, szöktetés, lakodalom), temetéssel (virrasztás, temetés, gyász) kapcsolatos szokásokba, a végén egy átfogó összeggel.

Györffy Miklós és Kalocsainé Sánta Hajnalka előadását tárja elénk írásos formában a következő tanulmány. A szerzőpáros az oktatás témakörét, ezen belül hangsúlyosan a továbbtanulás fontosságát emeli ki. Az írás az alapvető szociológiai, nevelésszociológiai, oktatás-gazdaságtani eredményekre alapoz, ezáltal megpróbál rámutatni, hogy az oktatás továbbra is a vertikális mobilitás alapvető csatornája. A táblázatokkal, képekkel és totóval kiegészített munka jól követhető más hasonló témájú órákat tartók számára.

Dr. Varga Aranka *Az esélyegyenlőség és az inklúzió értelmezési keretei* című munkájának fő irányvonala az esélyegyenlőséghez köthető szakmai diskurzus problémájához, a fogalmak kellő mértékben nem tisztázott tartalmához kapcsolódik. Jogosan úgy véli a szerző, hogy

az esélyegyenlőség témakör sarkalatos fogalmainak tisztázásával a felmerülő félreértések elkerülhetőek lesznek. A tanulmány a már említett irányt az esélyegyenlőség-méltányosság, méltányosság-inklúzió, inklúzió-oktatás vonalon viszi végig, majd elérkezünk az inkluzív pedagógia fogalmához, melynek aktualitását a nemzetközi és hazai példákkal támasztja alá. Az írást végül ebben az esetben is egy jól konstruált összegzés, irodalomjegyzék, majd képgyűjtemény zárja.

Dr. Cserti Csapó Tibor a szociológiai ismeretek témakörén belül vizsgálta meg az előítéletek kialakulását és fenntartását. A sztereotípiák vizsgálata külföldi népek hasonlatain keresztül jut el a cigánysághoz, majd a népcsoportot népesedési górcső alá véve von párhuzamot az előítéletek és a demográfiai vizsgálatok között. Ehhez szorosan kapcsolódik a következő gondolatkör, mely a cigányság iránt tanúsított előítéletek, valamint a szegregáció viszonyát mutatja be az olvasónak. Végül az összegzésben a szerző megállapítja, hogy a magasabb iskolai végzettség nyomán, magasabb társadalmi státuszba kerülve csökken az előítéletek mértéke az egyénnel szemben. Aki pedig több ismeretre vágyik az adott témában, annak erre megfelelő eszköztár a tanulmány végi bibliográfia.

A projektkötetet egy fényképgyűjtemény zárja. A képes illusztráció áttekinti a megvalósult programokat, a szervezetek munkáját, illetve tükrözi az előadások hangulatát.

Minden egyes tanulmány egy szemináriumot, egy tanórát vagy egy előadást ismertet meg az olvasóközönséggel. Ezek az írások szakmai támpontot nyújtanak egy-egy adott téma iránt érdeklődőknek. Segítenek ilyen vagy ehhez hasonló kurzusok szervezésében, ezzel is kitágítva a fiatalok tudása előtti teret. Reméljük, hogy minél több ilyen kezdeményezéssel, kész és sikeres projekttel találkozhatunk még a jövőben.

A könyv kereskedelmi forgalomba nem kerül, ám letölthető a PTE Romológia és Nevelésszociológia Tanszékének honlapjáról: <http://nevtud.btk.pte.hu/menu/43/21>.

Bontovics Balázs